

סימן יט אשת איש שגנבה ממעבידה

- א. ראשי פרקים
- א. מחלוקת המהרי"ק והראב"ן בדין אשה שגזלה.
- ב. גדר נהנה.
- ג. המסייע לגנב.
- ד. קיזוז מעשי ידיה בדמי חיוב גזילתה.
- ה. זה גובה וזה גובה.
- ו. חיוב גנב להשכיר את עצמו.

עוזרת במשק בית גנבה ממעבידה מצרכי מזון וביגוד, שכעת אינם בעולם. האם יכול המעביד לתבוע את בעלה שישלם את גניבת אשתו, או לחילופין- לגבות את תשלומי הגניבה מהשכר אוו מהזכויות [פיצויים, דמי הבראה וכד'ן] המגיעות לאשה ושעדיין לא שולמו לה, והאם יכול הבעל להתנגד ולטעון כי כסף עבודתה שייך לו, וכן אינו חייב לשלם את גניבות אשתו ?

א. מחלוקת המהרי"ק והראב"ן בדין אשה שגזלה

בשו"ע חו"מ שמט, א, כתב וז"ל:

"אחד האיש ואחד האשה שגנבו חייבים לשלם, אלא אשת איש שגנבה, אם אין הקרן בעין או חילופיו, אין לה ממה לשלם עד שתתאלמן או תתגרש."

וברור שאם החפצים הגנובים בעין חייבת האשה להחזירם, אך כשאינם בעין כנדו"ד, אין חיוב על הבעל לשלם, אלא חיוב התשלומין חל עליה והיא תצטרך לשלם לכשתפקע רשות בעלה ממנה. אך במרדכי בב"ק (סי' פז-פח) מבואר דהבעל חייב לשלם את גזילות אשתו, וז"ל:

"העבד והאשה פגיעתן רעה, פסק ראב"ן כיון שהנשים רגילות לישא וליתן בזה הזמן, הרי כאילו מינום בעלים שלוחים, ואם יש עדים, חייב הבעל לשלם מפני תקנת השוק שישאו ויתנו עמהם, ואם אין עדים נשבעת, והא דאמרינן בפרק השולח אין אדם רוצה שתתבזה אשתו בב"ד, הני מילי גבי נדר שצריכה בעצמה לפרש הנדר בפני ב"ד, אבל הכא אפשר ע"י אפוטרופוס. ועוד תתבזה ותתבזה ולא תגזול, משא"כ חובל שאין הבעל נהנה מזה, עכ"ל ראב"ן. וכן פירש רבינו ברוך ממגנצא שאין חילוק בין אשת איש לפנויה, אלא דאין לה לפרוע כגון גבי חבלה, אבל לא גבי פקדון וגזילה."

ואף שמתחילת דבריו היה אפשר דמיירי המרדכי לענין הלואה, דהא כל סברתו שרוצה שישאו ויתנו עמה שייך יותר בהלואה מבגניבה, אך

בהמשך דבריו מבואר דקאי נמי אגזילה ופקדון. וכן הביא הכנסת הגדולה (סי' שמט הגהות טור אות א) את דברי המרדכי, והסיק מדבריו דהאידינא שנשים הרגילות לישא וליתן בענייני הבית, חייב הבעל לשלם גזילתן.

אך את דברי הראב"ן מסביר המהרי"ק (שורש קצב) בצורה שונה,

וז"ל:

"נלענ"ד דאע"ג שכתב המרדכי בשם ראב"ן ... הני מילי בדבר מועט כדרך שהאשה רגילה לישא וליתן בזמן הזה, להוציא הוצאות לאכילת ביתה, בזה ודאי כתב ראב"ן מה שכתב כדי שישאו ויתנו עמהם, דאל"כ לא הנחת בת לאברהם אבינו שתוכל לקנות אפי' ליטרא ירק לקדירתה ... והלכך חשו לזה בדורות הללו, דאנן סהדי ששלוחות הבעל נינהו והוי כאילו מינום הבעל שלוחין, דאל"כ לא תוכל לקנות לא בשר ולא ירק ולא תבלין לקדירתה, אבל בסך גדול שאין דרך נשים להשתדל בו ולהוציא הוצאה מרובה כל כך, פשיטא דלא שייך בזה תקנת השוק."

המהרי"ק מגביל את דברי הראב"ן דוקא לסכום מועט שדרכה ליקח לצרכי הבית וכד', אך לא לסכום מרובה. והיינו דוקא אם נאמר דהראב"ן קאי רק על עסקי הלואה קניה ומכירה, אך לפי המבואר במרדכי דמיירי נמי בענייני גזילה ופקדון, מה שייך לחלק בין סכום מרובה לסכום מועט. אך לאידך גיסא יש להקשות על דברי הראב"ן, מה שייך תקנת השוק שישאו ויתנו עמה באשה הגוזלת, בשלמא לענין הלואה ומו"מ י"ל דאם לא ישלם הבעל אף אחד לא ירצה לקנות ממנה ולמכור לה או להלוות לה, אך אין לכך שייכות לגניבות שגנבה. עוד קשה בדברי המרדכי מש"כ דהוי כאלו מינום הבעלים השלוחים, דהא קיי"ל אין שליח לדבר עבירה, דהא אף בשותפים שגנבו פסק הרשב"א בתשי' (הובא במחבר חו"מ קעז, ה) בשותף שאמר לשותפו גנוב וכל נזק שיגיע לך אשלם, פטור אף אם נהנה מאותה גניבה, ואף דברמ"א חו"מ קעו, יב משמע דאחר שחלקו הגניבה חייב גם השותף שלא גנב, עיין במעיל צדקה סי' יב שכתב דא"א דיתחייב השותף בגניבת חבירו, דהא מוכח בגמ' בב"מ ח, א ובתוס' שם (ד"ה שותפין) דדוקא כשהגביהו שניהם חשבינן להו כשותפים שגנבו משא"כ בהגביה לדעת חבירו אין שליח לדבר עבירה, ותירץ, דמש"כ הרמ"א בסי' קעו מיירי דקנה השותף כשעדיין לא ידע שהיתה גנובה ובהיתר קנאה, עיי"ש. וא"כ קשה מש"כ המרדכי דהוי כאילו מינה אותה הבעל לשליח, דמה שייך בגניבה שליחות.

והנראה בדברי הראב"ן, דמש"כ טעמא דתקנת השוק וטעמא דשליחות,

מיירי רק לענין של הלואה ומקח וממכר וכמש"כ, אך לענין גניבת האשה, הטעם הוא מפני שהבעל נהנה בעצם הגניבה, וכמש"כ המרדכי; "ועוד תתבזה ותתבזה ולא תגזול, משא"כ חובל שאין הבעל נהנה מזה". הראב"ן מחלק בין חובלת לגונבת, והיה יכול לומר כטעמא קמייתא דהוי כאילו מינה שליח ומפני תקנת השוק דלא שייך בחובל, אלא טעמא בגניבה מפני שנהנה הבעל. ודוקא בנושאת ונותנת בתוך הבית שהגיע לבעל הנאה מגניבתה, אולם כשלא הגיע לבעל הנאה מגניבתה אין צריך לשלם. וטעם ההנאה שייך אף בהלואה ומקח וממכר, אך טעם שליחות ותקנת השוק אינם שייכים בגניבה.

והנה הרמ"א בחו"מ צו, הביא את מחלוקת המהרי"ק והראב"ן

והכריע דלא כראב"ן, אך בש"ך שם ס"ק ט האריך לדחות את דברי

המהרי"ק, וז"ל:

"... אבל לפע"ד כל דברי מהרי"ק בתש"י זו אינם נכונים, דנ"ל ברור דגם מהרי"מ מודה לראב"ן, ואיהו מיירי מסתם נשים ... אבל באשה הנושאת ונותנת בתוך הבית לא מסתבר כלל שהיא תקח מאחרים ממון והבעל ידע מזה, ויאכלו ביחד שניהם הממון ולא ישלמו כלום ... וכן כתב הרש"ל בפרק החובל סי' כט ... ע"כ נראה עיקר כמו שפסק הרש"ל, דהבעל חייב לשלם עבורה כפי מה שהיא נושאת ונותנת בתוך הבית, ועכשיו כל הנשים בהך מועט מחוייבים הבעלים לשלם עבורם, אם היא חייבת בדין משום תקנת השוק, והכל לפי ראות עיני הדיין, כי לפעמים נמצאו נשים אשת חיל שמחיות בעליהן וכל ממון בעל בידה, פשיטא שאפי" בדבר גדול חייב הבעל לשלם, הכל כפי הענין ומנהג המקום וחכמת עיני הדיין ... מיהו כל זה בהלואה או פקדון בענין שהיה להם הנאה מהממון, אבל אם פשעה בפקדון או משליכתו לאש או חבלה וכה"ג, הבעל פטור."

וכדעת הש"ך נראה גם בנתיבות (צו, חידושים יא), וכ"נ דעת האורים ותומים (צו ס"ק ט), דאף שחלק עליו לענין השליכה לאש דשייך ביה תקנת השוק, מ"מ בעיקר הדין ס"ל כש"ך. וע"ע במהרש"ם ח"יב סו"ס ל בנידון דידיה באשה הנושאת ונותנת ועשתה שותפות עם אחד, ואח"כ בא היזק גדול לשותפות, וז"ל:

"... והכי נמי בנדו"ד כיון שהיה דרך מו"מ לשם ריוח, חייב הבעל לשלם, ואף שהמנחת יעקב בשו"ת שבסוף ספר תורת השלמים סי' ט חולק על הש"ך, כבר הסכימו כל האחרונים לש"ך והעידו שכן המנהג."

הרי דגם המהרש"ם ס"ל כדעת הש"ך כשיש לבעל ריוח מיניה, וכ"נ דעת השואל ומשיב ח"ב מהדורה ב סי' יח שפסק כדעת הש"ך, עיי"ש באריכות דבריו, וע"ע ברדב"ז ח"ד סי' רכט, ואף דהרדב"ז מיירי לענין להחזיר את הגזילה שנשתנית, מהמשך דבריו נראה דס"ל כסברא דלעיל, וז"ל:

"... ומסתברא לי דלא נחלקו אלא היכא דטענו דנאבדה הגזילה או נגנבה, וכן הפקדון אחר ששלחה בו יד ולא נהנו ממנו כלום, אבל בזמן שהם מודים שאכלוה, ליתחייבו מדין מזיק, דאי לא תימא הכי, לא שבקת חיי לכל בריה, שכל אשה תגזול ותגנוב ותכניס לבעלה, ויאכלו שניהם את יגיעו של זה, והוא צווח בעדים שגזלוהו."

והדברים מתבארים ע"פ מש"כ הש"ך בדברי הראב"ן, דהיכא דנהנה הבעל חייב מדין נהנה.

בגדר נהנה

אלא שבנדו"ד צ"ע למעשה מה נקרא נהנה, דהרי האשה גנבה בגדים ומזון. ההנאה מצד אחד היא כולה של האשה והנאת הבעל מתבטאת בזה שלא היה צריך לתת לה מזונות בפועל או לדאוג לכסותה, ואם למשל לפי כבודו וכבודה סגי בפחות ממה שגנבה, מה נכלל בהנאת הבעל, מה שאכלה ולבשה בפועל, או מה שהיה צריך לתת לה וכתוצאה מגניבתה נחסך ממנו. לכאורה נראה דגם מה שנחסך ממנו לא מיקרי הנאה אלא הנאה הבאה מגוף הגזילה, אך היכא דמשתרשי ליה מינה לא מיקרי הנאה. שאם לא נאמר כן, אמאי מצרכינן דתהא האשה נושאת ונותנת

בתוך הבית, נימא דאפי' אינה נושאת ונותנת, אם משתרשי ליה בגניבתה, וכגון שגנבה אוכל או בגד, (וכן משמע גם בדברי הרדב"ז דלעיל שכתב "ולא נהנו ממנו כלום ... ויאכלו שניהם"), ואינו מוכרח כ"כ. ומ"מ בנדו"ד צ"ע לחייב את הבעל לשלם למעביד, בפרט שאפשר דכיון דכבר פרע לה חיוביו בשעת הגזילה, אינו בגדר "נהנה" מגזילתה, ואינו חייב כלל.

ג. קיזוז מעשי ידיה בדמי חיוב גזילתה

האפשרות השניה לגבות את חוב גניבתה, ע"י אי תשלום של השכר המגיע לה. ויש לדון האם מעביד של אשת איש יכול לגבות משכר עבודתה את מה שגנבה, או מכיון שמעשי ידיה לבעלה והוא אינו חייב לשלם את גניבתה, אין המעביד יכול שלא לשלם את מעשי ידיה. השאלה, האם מעשי ידיה מגיעים ישירות לבעל ואין לאשה כל זכות במעשי ידיה, וממילא אי אפשר לקחת מהן חיוב המוטל על האשה, או שמעשי ידיה שייכים לאשה והיא הנותנת לבעל תמורת מזונותיה, ומעשי ידיה עוברים שני שלבים, קודם לאשה וממנה לבעל. לצד הזה י"ל שיש לאשה זכות במעשי ידיה אף במקום שמקבלת מזונות, ובכל מקום שיש ספק בזכות הבעל למעשי ידיה, הוי היא ודאי והוא ספק, והוי שלה. ומכיון דהם שייכים לה וממנה הם מגיעים לבעל, יכול המעביד לעכבם עקב חיוב הגניבה. אך כל זה דוקא במעשי ידים מעבודות חוץ (לסוברים שמעשי ידיה מעבודת חוץ שייכים לבעל, עיין בראשונים רפ"ו דכתובות בדין העדפה, וע"ע במהרש"ם ח"ד סי' צב, ולבית מאיר פשיטא דשייך לאשה, ואין מקום לדברים הנ"ל וכל הדיון הוא לחולקים עליו, וע"ע במש"כ בסי' לט"א ובמהרש"ם לסימן ט), אך מעשי ידיה של אופה ומבשלת וכו' המנויים במשנה נט, ב, שייכים ישירות לבעל, ואפי' עושה בצמר, דהא ריש לקיש אמר טעמא דר"מ במשנה נח, ב, דיכול להקדיש מותר מעשי ידי אשתו, מתוך שיכול לכופה על מעשי ידיה, נעשה כאומר לה יקדשו ידיך לעושיהם, והמלאכות שיכול לכופה הם המלאכות המנויות במשנה נט, ב, ויכול להקדיש ידי אשתו. ואי נימא דמעשי ידיה עוברים לבעל דרכה וקודם מגיעים לה, מה שייכות יש לבעל ולדידה, הרי רק אחרי שמעשי ידיה מגיעים לה, יש לבעל זכות בהם ולא קודם. ובשלמא אם נאמר שמעשי ידיה מגיעים ישירות לבעל הרי ידיה משועבדת לו, ואף לחולקים על הרמב"ם פ"ו דערכין הפוסק כר"ל וס"ל דאינו יכול להקדיש ידיה, היינו מפני שאינו יכול לכופה על מעשי ידיה, עיין בר"ן (כג, ב- בעמודי הרי"ף), וע"כ נראה דמעשי ידיה שיכול לכופה כל זמן שלא אמרה איני ניזונת וכו', מגיעים ישירות לבעל. אך שאלתינו היא במעשי ידיה שאינו יכול לכופה כעבודות חוץ וכד', לצד שמעשי ידיה אלו שייכים לו, האם מגיעים הם ישירות מהמעביד לבעל, או שהמעביד נותן לאשה וחיובו לתשלום המשכורת הוא כלפי האשה, ורק היא מחויבת לתת לבעל. הנפק"מ שיוכל המעביד להחזיק במשכורתה כנגד גניבתה, כיון שאין לו שום דין ודברים עם הבעל. בדין העדפה שע"י הדחק מצאנו להלכה מחלוקת הפוסקים כיצד יש לפסוק, כמבואר ברא"ש רפ"ו דכתובות (ה"ב). ובב"ח אהע"ז סי' פ, לאחר שהביא את דעות הראשונים, מסיק וז"ל: "ואיכא ספיקא דדינא והמוציא מחבירו עליו הראיה, והוי לעצמה, ולכן כתב רבינו; 'וא"א הרא"ש ז"ל הביא דברי שניהם

ולא פסק כמי, דשקולים הם. ולפענ"ד דהכי נקטינן שלא להוציא שום העדפה שע"י הדחק מיד האשה, וכן נוהגים במדינות אלו, ויש לו יסוד ע"פ דעת ר"ח והרא"ש, ודלא כמש"כ בשו"ע בסתם כדברי הרמב"ם.

והנה מש"כ דאין להוציא מיד האשה צ"ב, דכל זה שייך אם האשה מוחזקת בפועל, אולם כאן השאלה למי צריך המעביד לתת את מעשי ידיה, לאשה או לבעל, ומדבריו משמע דבכ"ע חשיבה האשה מוחזקת ואין להוציא מידה. והנראה בהסבר דברי הב"ח, דכל מאי דאמרינן דמעשי ידיה לבעלה היינו בבי' שלבים, קודם היא מקבלת את מעשי ידיה ורק אח"כ הם עוברים לבעלה ולא ישירות, כצד השני שכת'. וע"כ הספיקא דדינא נולד לאחר שהמעשי ידיה שייכים לה האם הם עוברים לבעלה, וע"כ חשיבה היא כמוחזקת בכ"ע. משא"כ אם המעשי ידים היו מגיעים ישירות לבעל, הספק היה נולד עוד אצל המעביד למי עליו לתת את המעשי ידיה, ולא היתה האשה נחשבת כמוחזקת שיהיה הבעל המוציא ממנה, אלא כל מקרה היה צריך להיות נידון לגופו מי הוא המוחזק, וא"א היה לומר כלל דמוקמינן לה בידה מפני שהיא מוחזקת.

ד. זה גובה וזה גובה

ואף שהבעל מוחזק במזונות האשה, אין דינו כמוחזק בספק במעשי ידיה. דהנה הקצוה"ח סי' עה ס"ק ה כתב בענין הטוען ודאי נתחייבתי וספק יש לי בידך, דאפי' אם שכנגדו מסופק ג"כ שמא יש לו בידו והוי שמא ושמא, לא הוי ספק "יש לי בידך" כאיני יודע אם נתחייבתי לענין החיוב הודאי שמודה בו, אלא הוי איני יודע אם פרעתיך וחייב לשלם, דמכיון דקיי"ל דזה גובה וזה גובה מסתכלים על שתי התביעות כשתי תביעות נפרדות, שעל אחת יש ודאי חיוב ועל השניה ספק, ולא מקזזין תביעה אחת בשניה כדי שיחשב כאיני יודע אם נתחייבתי גם על התביעה הראשונה שמודה בה. ואף שבנתיבות שם ס"ק ה כתב דכל "יש לי בידך" הוי כפרעון ואינו בכלל "זה גובה וזה גובה", וממילא הוי תביעה ראשונה כאיני יודע אם נתחייבתי, כבר הקשו האחרונים סתירה מדבריו בסי' נט שהסכים לדעת הקצוה"ח שם דכל "יש לי בידך" הוי זה גובה וזה גובה, עיין בפתחי תשובה שם ס"ק י מה שחילקו בין כשיכול לטעון פרעתי לכשאינו יודע לטעון פרעתי, דהיכא שיכול לטעון פרעתי יש לו מיגו של פרעתי והוי "יש לי בידך" כטענת פרעון, וע"ע במשובב נתיבות ובתשי' ושב הכהן סי' סז. וא"כ לדעת הקצוה"ח בכ"ע לא יכול הבעל להחזיק בחוב המזונות נגד טענת ספק יש לי בידך מעשי ידים, ואילו לדעת הנתיבות אי הוי תוך זמנו, לא נאמן לטעון פרעתי ולא הוי יש לי בידך כטענת פרעון, ולאחר זמנו הוי לנתיבות כאיני יודע אם נתחייבתי. אך בסתירת דברי הנתיבות נראה לחלק בין כשיכול לטעון איני חייב לך כלל לבין כשאינו יכול להתכחש לעצם החוב, אף שיכול לטעון פרעתי. דכל שאינו יכול לומר איני חייב לך הוי החוב ודאי, ואין ספק יש לי בידך מגרע את החיוב הודאי להיות איני יודע אם נתחייבתי, אך כשיכול להכחיש עצם החוב, הוי טענת ספק יש לי בידך כמגרעת עצם החוב, דמכיון שיכול להכחיש החוב עצמו הופכת טענת יש לי בידך את הודאת החוב לספק נתחייבתי, כיון שכל היותו של החוב חוב ודאי הוא בגלל הודאתו, והוא הרי טוען ספק יש לי בידך, והוי

כטענה המבררת את הטענה הראשונה שנתחייבתי, משא"כ כשאני יכול להכחיש עצם החוב, אף שיכול לטעון טענת פרעון, לא חשיב החוב כחוב ודאי מחמת הודאתו, וע"כ הטענה השניה לא מגרעת בטענת נתחייבתי. וע"כ במלוה ע"פ שאילו לא הודה לא התחייב, הוי יש לי בידך כטענת פרעון והוי ספק בחיוב, משא"כ במזונות או מלוה בשטר שהחוב ודאי, ואני יכול להתכחש לעצם החוב, לא מגרעת טענת יש לי בידך את החיוב שחייב לא ע"פ הודאתו.

אלא שהדברים צ"ע מדברי הנתיבות סי' עב ס"ק לז, וז"ל: "ולפענ"ד יש לתרץ קושייתו, דהא מוכח לקמן סי' פח סכ"א דדוקא שכל אחד תובע לחבירו הוי כשני תובעים, אבל כשאחד אינו תובע אלא משיב יש לי בידך כנגדו, מחשב כטענת פרעון ולית ביה משום דין מודה במקצת, אף שהראשון תבע לשני מנה והשני תבע לראשון כור חיטים שהיא תביעה אחרת, והודה לו במקצת החיטים, מ"מ כיון שטען תיכף יש לי בידך כנגדו ועשה אותם פרעון, אין עליו שבועת מודה במקצת." ואף דדברים אלו מיירי בשתי תביעות ע"פ שיכול להכחיש עצם החיוב, המשך דבריו מיירי בשטר, וז"ל:

"ולפי"ז נראה, דה"ה בראובן שתובע לשמעון בשטר ק זהובים, ושמעון טוען יש לי בידך כנגדו כור חיטים, ויש לשמעון עד אחד, דאין ראובן חייב להשבע שבועה דאורייתא כיון דשמעון עשה תביעה זו לפרעון, דהא תיכף השיבו אין לך בידי שהרי יש לי בידך כנגדו דמי ממש לפרעון, וראובן המלוה נשבע שבועת המשנה ונטל."

ומבואר בדבריו דאף כשיש למלוה שטר, חשיב טענת יש לי בידך כטענת פרעון אף שאני יכול להכחיש הפרעון, וזה קשה גם לתרוץ המובא שם בפתחי תשובה הנ"ל, דהא הכא אינו יכול לטעון פרעתי ולית ליה מיגו.

אמנם נראה להסביר את דברי הנתיבות דמש"כ דאין שמעון חייב להשבע על העד אחד, מפני שיש כאן חסרון של תביעה מצד הבעל דין והוי רק תביעה מכח טענת הכפירה, והיכא דאין כאן תביעה גמורה אין נשבעין על עדות עד אחד. ואף דכתב הרא"ש פ"ו דשבועות ה"ה דאף בתביעת שמא ע"פ עד אחד נשבע שבועת עד אחד מדאורייתא, וכ"כ הר"ן שם (יט, א-ב, בעמודי הרי"ף) וכ"פ במחבר חו"מ עה, כג, הטעם- לפמש"כ ברש"י ב"מ ד, א, "שזה תובע וזה כופר ואפי' בטענת שמא, מ"מ תובע הוא", והובאו הדברים ברא"ש הנ"ל, ועיי"ש בפלפולא חריפתא אות ס בענין השוני בגירסת דברי רש"י. וע"כ שם אין חסרון של תביעה אלא חסרון של ברי, ותביעה ע"י ברי של עד אחד חשיב כתביעת ברי, אבל כאן אין תביעה כלל אלא תשובה לטענה אחרת, וע"כ לא יכול עד אחד לחייב, ודמי למש"כ הרמב"ם פ"ה מטוען ונטען בטעם שאין נשבעין על עד אחד המסייע לתביעת קטן; "שזה עד אחד ואין שם תובע, שתביעת קטן אינה תביעה גמורה", והוא הדין כאן הוי חסרון בתביעה. ואף לחולקים על הרמב"ם (המרדכי והטור הובא ברמ"א חו"מ צו, א), י"ל דס"ל בקטן דהוי תביעה אלא דתביעתו תביעת שמא, ע"כ מהני ברי של העד לחייב שבועה דאורייתא, משא"כ כשכלל אינו תובעו. ומש"כ הנתיבות דיצטרך ראובן להשבע שבועת המשנה וליטול, נראה דכיון דמבואר בגמ' שבועות מא, א דשבועת פרעתי צריך המלוה להשבע דוקא כשטען השבע לי דלא פרעתיך, וכמש"פ במחבר חו"מ פב, ב, א"כ דוקא אם יטען שמעון השבע לי שלא פרעתיך ואיהו גופיה הפך את

טענתו לטענת פרעון, בכה"ג חשיב טענת פרעון, וע"כ אין סתירה בין התירוץ דלעיל לדברי הנתבות הנ"ל.
ומה שהוסיף הנתבות לענין משכון דחשיב כטענת פרעון ולא כזה גובה וזה גובה, דלא כקצוה"ח, היינו דוקא משכון דנתן על חוב זה דחשיב לענין טענות כטענה של פרעון החוב, דהרי המשכון נובע מהחוב והוא מעין בטחון לתשלום החוב, ע"כ י"ל דטענת משכון יש לי בידך חשיב כטענת פרעון ולא זה גובה וזה גובה.
לאמור לעיל מבואר שאין הבעל מוחזק במזונות כנגד מוחזקותה במעשי ידיה, וממילא מעשי ידיה שע"י הדחק שייכים לה. ע"כ נראה דכיון שעבודתה של האשה כעוזרת בית נחשבת כהעדפה ע"י הדחק, לא מיבעיא לדעת הבית מאיר בסי' פ דכל עבודות מחוץ לעבודות הבית ועושה בצמר אינו יכול לכופה וחשיב כהעדפה שע"י הדחק, אלא אפי' לחולקים נראה ברור שעבודה קשה ולא מקובלת כעוזרת בית בתוספת לעבודות הבית שלה חשיב כהעדפה שע"י הדחק. ולפמשי"כ הב"ח, וגם לפסק הח"מ והב"ש (פ ס"ק ב) שהמנהג לתת לאשה את ההעדפה שע"י הדחק, לא יוכל הבעל להחזיק במזונות, וכ"פ המהרש"ם בח"ד סי' צב, וע"כ יוכל המעביד להחזיק בסכום זה כנגד גניבתה.

ה. חיוב גנב להשכיר עצמו

ולטענה שהאשה תעבוד אצלו להשלים את גניבתה (במקרה וחיבת למעביד אחרי הקיזוז של שכרה וזכויותיה, ובגוונא של העדפה וכנ"ל). הרא"ש בתש"י כלל ע"א אות ב השיב על השאלה אם חייב אדם להשכיר את עצמו כדי לשלם חובו, וז"ל:
"ומה שטוען שמעון שיעשה מלאכה כדי לפרוע חובו, אין ב"ד כופין אותו לכך, שלא אמרה תורה אלא והאיש אשר אתה נושה בו ... כ"ש שלא ישלחו יד בגופו. וכ"כ ר"ת בתש"י, כי היכי דדרשינן בגנבו ולא בזממו ולא בכפילו, הכי נמי דרשינן ולא בפרעון חובו ולא במזונות אשתו. והמשכיר עצמו נקרא מכירה כדאמרינן שכירות ליומא ממכר הוא ... ומה שאומר רבינו אליהו שחייב להשכיר עצמו ולפרנס אשתו, ואפשר שרבינו אליהו מודה בשאר בע"ח שאין מחייבים אותו להשתעבד ולפרוע, אלא דוקא במזונות אשתו ..."
וכ"פ המחבר בחו"מ צ"ט. ועיי"ש בסמ"ע ס"ק כט דדוקא בגנב משל חבירו כתיב ונמכר בגניבתו, וא"כ מה שמיעט ר"ת שכירות השכיר הוא דוקא בהלואה ולא בגניבה שחייב להשכיר את עצמו כדי לשלם את גניבתו [אבל לא להשתעבד בו כעבד עברי שאינו נוהג בזה"ז], וע"ע בשער המשפט שם דאפי' בחוב חייב מצד עצמו להשכיר את עצמו, ובערוך השולחן שם כתב דאם עד היום השכיר עצמו חייב גם כאן להשכיר עצמו כדי לשלם חובו, וכן הביא האמרי בינה (גביית חוב סי' ב) מהמהריק"ש, אך כתב דמלשון השו"ע משמע דבכל גוונא אינו חייב להשכיר עצמו בשביל פריעת חוב. אך למעשה צ"ע, אמאי כתב המחבר בחו"מ שם, א דאשת איש חייבת לשלם רק כשתתאלמן או תתגרש, הו"ל למימר שתשכיר את עצמה, ואפשר דשם לא מקום דינים אלו. או אפשר דיש לחלק בין להשכיר את עצמו בשכירות כדרך הנשכרים לבין העדפה, שאף בכה"ג אינה חייבת להשכיר עצמה, וצ"ע לדינא.

לאמור לעיל:

אשת איש שגנבה ממעבידה, יכול המעביד לגבות גזילתה מהשכר או מהזכויות המגיעות לה.

מסקנות

- א. אשת איש שגנבה- נחלקו הראשונים אם חייב הבעל לשלם חוב גניבתה. אך באשת איש הנושאת ונותנת בתוך הבית, דעת הרבה פוסקים שחייב הבעל לשלם, מפני שנהנה.
- ב. אשת איש שגנבה מוצרי מזון ובגוד, מעבר לחיובי הבעל במזונות וכסות, אינו בגדר "נהנה", ואם כבר פרע מזונותיה וכסותה לפי חיוביו, אינו בכלל "נהנה".
- ג. יכול המעביד לקזז את חיובי גזילת אשת איש, ממעשי ידיה שבהם הוא מוחזק, אף שמעשי ידיה לבעלה, כיון שחיובי המעביד כלפי האשה.
- ד. אין מוחזקות הבעל במזונות נחשבת כמוחזקות במעשי ידים. כלי- כשיש ספק אם מגיע לבעל מעשי ידים מסוימים, כגון בהעדפה שע"י הדחק, אין הבעל יכול לומר שאם לא יקבל מעשי ידיה לא יתן לאשה מזונותיה, וע"כ הוא המוחזק ועל האשה הראיה, אלא דינה של האשה כמוחזקת במעשי ידים. המזונות והמעשי ידים דינם כשני חובות שונים, שעליהם חל הדין של "זה גובה וזה גובה".
- ה. עבודה כעוזרת בית דינה כהעדפה שע"י הדחק, שהמנהג לפורעו לאשה, ואינם בכלל מעשי ידיה שתחת מזונותיה.
- ו. נחלקו הפוסקים אם גנב חייב להשכיר עצמו ע"מ לשלם את גניבתו, וצ"ע לדינא.